

INICIJATIVA MLADIH ZA LJUDSKA PRAVA

Naziv publikacije

Istraživačke priče mladih novinara

Podgorica, decembar 2022.

Funded by
the European Union

Naziv publikacije:

Istraživačke priče mladih novinara

Za izdavača

Urednik:

Milan Žugić

Autori:

Safeta Ljuca, Adelina Baftiari, Nikola Jovanović, Milica Šarčević, Nikolina Barać, Teodora Blečić, Andjela Micić, Lukas Junković, Vojin Ćetković, Hristina Šuković, Isidora Kovačević, Aleksandra Despotović, Tijana Radulovic, Mensur Padović, Mustafa Pepić

Saradnica:

Mehdina Kašić Šutković

Prelom i štampa:

APprint

Tiraž:

100 primjeraka

Godina i mjesto izdanja:

Decembar 2022, Podgorica

Projekat "Jačanje mladih - jačanje medijskih sloboda" podržan je u okviru programa podrške "Safejournalist.net".

Ova publikacija je proizvedena uz finansijsku podršku Evropske unije. Njen sadržaj je isključiva odgovornost Inicijative mladih za ljudska prava i ne održava nužno stavove Evropske unije.

- UVOD	5
- AERODROM U BERANAMA I PORED OBEĆANJA NADLEŽNIH I DALJE NE RADI	11
- NI BIJELO POLJE NIJE ZAOBIŠAO PROBLEM MIGRACIJA	
- DA LI JE ULCINJ DOVOLJNO ISKORISTIO SVOJE TURISTIČKE POTENCIJALE?	17
- PRIVATIZACIJA BOLNICE MELJINE DANAS JE JEDNA OD NAJAKTUELNIJIH TEMA U HERCEG NOVOM.....	24
- POLOŽAJ MLADIH U TUZIMA	28

Uvod

Inicijativa mladih za ljudska prava je u prethodnom periodu implementirala projekat "Jačanje mladih - jačanje medijskih sloboda". Glavni cilj projekta je doprinos razvoju medijskih sloboda kroz unaprijeđenje medijskog profesionalizma u izvještavanju medija u Crnoj Gori. Takođe, cilj projekta je i unaprijeđenje kapaciteta mladih novinara i svijesti mladih o medijskom profesionalizmu, istraživačkom novinarstvu i medijskim slobodama, sa fokusom na manje razvijene lokalne zajednice i studente čijim će se ispunjavanjem, doprinjeti izgradnji kapaciteta mladih i/ili budćih novinara i društvenih aktera za razumjevanju značaja nezavisnog izvještavanja medija i medijske profesije, što je i preduslov za slobodu medija i razvoju medijske scene u Crnoj Gori.

U okviru projekta organizovali smo modularne treninge za mlade lokalne novinare i studente novinarstva. Fokus obuka je bio na sledećim segmentima: istorijatu medija, slobodi medija, etičkom kodeksu u medijima i praktičnom radu. Tokom obuke sa učesnicima su dijeljene istraživačke metode kako bi se opremili neophodnim alatima za pisanje/proizvodnju priča sa relevantnim sadržajem u skladu sa profesionalnim standardima.

U okviru obuke radili smo sa 15 učesnika/ca koje su podeljeni u pet grupa i koji su radili na zajedničkom projektu kako bi provjerili svoje znanje i koristili alate dobijene tokom obuke. Zajedno sa svojim mentorom, gospodinom Milanom Žugićem, učenici/ce su izabrali pet istraživačkih priča koje su razvijali.

Kao rezultat obuke, proizvedeno je pet istraživačkih priča koje čine ovu publikaciju. U ovoj publikaciji donosimo vam istraživačke priče iz Berana, Bijelog Polja, Ulcinja, Herceg Novog i Tuzi.

BERANE

AERODROM U BERANAMA I PORED OBEĆANJA NADLEŽNIH I DALJE NE RADI Beranci i dalje čekaju avione

Novinari: Safeta Ljuka, Adelina Baftiari, Nikola Jovanović

Jedan izvanredni resurs Berana i sjevera Crne Gore i dalje propada - aerodrom Berane već 30 godina koristi samo sa izborne uzlete. U vrijeme DPS-a "otvarali" su ga ko zna koliko puta i Đukanović i Vučanović. Nije, međutim, dobro sto su i nove vlasti preuzele praksu tu praksu davanja obećanja.

Foto: FB Aerodrom Berana

Aerodrom Berane je za vrijeme Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) korišćen za redovni avio-saobraćaj, ali je od tada zapušten. Turistička linija Beograd-Ivangrad otvorena je 21. jula 1961. godine, a otvorio je Jugoslovenski avio-prevoznik JAT avionom Douglas DC-3 i letovi tim tipom aviona, sa kratkim prekidima, obavljeni su do 1971. godine.

Foto: FB Aerodrom Berana

Jugoslovenska narodna armija je od 1973. do 1974. godine rekonstruisla i izgradila piste, a aerodrom je zvanično uključen u redovan prevoz 6. maja 1975. godine, kada je ponovo otvorena linija za Beograd. Aerodrom Berane ima istoriju pružanja usluga putničkim letovima za Beograd, Zagreb, Ljubljano i Podgoricu. U Drugom svjetskom ratu beranski aerodrom koristili su saveznički avioni, za prevoz ranjenika. Tu je formiran i poznati sportski aero klub, iz kojeg su izlazili školovani piloti. Pristanišna zgrada izgrađena je 60-ih godina, kada je i uspostavljen redovni putnički saobraćaj, a danas je i ona neupotrebljiva u najvećem dijelu. Aerodrom je napravila Opština Berane, zajedno sa vojskom. Vojska ga je koristila u vojne svrhe, a Opština Berane za saobraćaj. Prema riječima stručnjaka sa kojim smo razgovarali, kada su se pojavili problemi koji su se ticali opstanka aerodroma, niko nije reagovao, ni Opština, ni država.

Ekspert koji je želio da ostane aniniman, smatra da je aerodrom je dobro cijele države i njegov opstanak trebala bi biti tema svih građana Crne Gore.

Foto: FB Aerodrom Berana

Naime, osnovni problem samog aerodroma je to što nije ograđen. Iz toga godinama proizilaze i drugi problemi, kao što su izgrađena naselja na teritoriji samog aerodroma, organizovanje nekih drugih aktivnosti (trke automobila), kao i veliki otpad.

“Zaštita površine aerodroma ključna je u ovom slučaju” kazao je on, a sve ostale stvari mogu se godinama realizovati. On vjeruje da se za nekoliko godina aerodrom može osposobiti za letjenje.

Zgrada kontrole leta je bitna, ali po procjeni stručnjaka, u perspektivi, sa beranskog aerodroma letjeli bi dnevno od jednog do dva aviona i to bi se moglo na jednostavan način ispratiti.

Sagovornik objašnjava kako bi aerodrom mogao da bude u funkciji za najviše šest godina, ako bi se sada krenulo sa radovima. Prema njegovim riječima, stavljane aerodroma u ponovnu funkciju nije komplikovano i izvodljivo je ako postoji dobra volja nadležnih.

Foto: FB Aerodrom Berana

Radovi bi mogli da se izvode u fazama, a finansijsku pomoć moguće je obezbijediti iz mnogobrojnih EU fondova, jer aerodrom je jedan on načina da se pomogne u razvoju sjevera Crne Gore. Za sada je najbitnije da problemi redom počnu da se rješavaju.

“Ako auto-put tamo možda za deset godina i prođe, strancima koji žele negdje da ulaze, mnogo je važno da imaju aerodrome barem u 50 kilometara, zbog toga kažem da je to aerodrome regije”, rekao je stručnjak.

Kako je kazao, sve to treba povezati da bude u interesu svih opština.

„To bi značilo da neko ko hoće da napravi nešto u Rožajama, Petnjici ili u Plavu, za tog stranca bi bilo važno da može poslovnim malim avionom da dodje do aerodroma i za nekih pola sata ili 40 minuta stigne u sve ove opštine“, dodaо je stručnjak.

Još jedan važan razlog ponovnog osposobljavanja aerodrome je mogućnost bržeg djelovanja u slučaju kriznih situacija, požara ili saobraćajnih nesreća, što bi značajno olakšalo hitan transport i u ovom slučaju sjever ne bi zavisio od Podgorice.

Dugogodišnji novinar Tufik Softić ističe da se aerodrom Berane već 30 godin koristi samo sa izborne uzlete.

„U vrijeme DPS-a “otvarali” su ga ko zna koliko puta i Đukanović i Vučić. Nije, međutim, dobro sto su i nove vlasti preuzele praksu tu praksu davanja obećanja. Sve u svemu, jedan izvanredni resurs Berana i sjevera Crne Gore i dalje propada. Vjerovatno iz razloga što je građena u vrijeme vojske SFRJ, vremenu odolijeva još uvijek sam pista, i tu ne bi trebalo mnogo za sanaciju. Svu drugu infrastrukturu bi trebalo iznova graditi. Koliko je to realno, to je ozbiljno pitanje. Tu bi trebalo imati nekog stranog investitora i dati mu aerodrom pod koncesiju za simboličnih jedan euro“, smatra Softić.

Foto: Privatna arhiva

Prema njegovim riječima, sa jedne strane, sjever Crne Gore je raseljen, ali sa druge strane, možda bi ga upravo dijaspora koristila u sezoni.

„Mislim da je, međutim, završetak autoputa do Kolašina smanjio šanse za aktiviranje aerodroma u Beranama, jer se od Gulubovaca do Kolašina sada stiže za pola sata. Jednostavno, taj aerodrom je imao puni smisao kada je Berane imalo fabrike i deset hiljada radnika u privredi. Tada je u ovaj grad stizao veliki broj

strucnjaka iz inostranstva. Sada bi valjalo možda razmišljati o njegovoj valorizaciji kroz neke druge projekte, kakav je bio, recimo, pretvaranje u regionalni vazdusni centar za djelovanje u vanrednim situacijama. Oni koji su zagovarali tu ideju objašnjavali su da Berane navodno ima idealan položaj i da bi u krugu ocrtanim sestaram na mapi, kao najbolja lokacija pokrio nekoliko država. Kao neko ko ima toliko godina da pamti kada je beranski aerodrom bio u punom kapacitetu, jednostavno se osjecam žalosno kada vidim u kakvom je stanju danas. Uostalom, aerodrom u ovom gradu je slika propadanja i nazadovanja države Crne Gore u svakom pogledu u protekle tri decenije“, ocijenio je Softić.

Iz Nacionalne turističke organizacije (NTO) istakli su da turizam igra ključnu ulogu i bilježi rastuće trendove u ekonomiji Crne Gore, što pokazuju i podaci istraživanja World Travel and Tourism Council, prema kojima turizam čini 30,8 odsto bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore.

Oni su objasnili da se upravo zato turizam u Crnoj Gori smatra veoma važnom privrednom granom koja ima potencijala za dalji razvoj, posebno kada je u pitanju unapređenje aviodostupnosti destinacije.

„Unapređenje turističke infrastrukture, uključujući i saobraćajnu infrastrukturu je od značaja

Foto: NTO

za unapređenje turističkog proizvoda i konkurentnosti destinacije. U tom smislu, NTO podržava svaku investiciju koja doprinosi razvoju turizma, naročito kada je u pitanju sjeverni region, imajući u vidu turističke potencijale ovog dijela zemlje”, rekli su iz NTO.

Navode da je dobar primjer otvaranje dionice auto-puta Smokovac-Mateševo, što je doprinijelo uvezivanju ponude sjeverne i juga države i olakšalo putovanje kako građanima, tako i turistima kroz Crnu Goru.

Iz NTO ističu da je interesovanje za sjever Crne Gore kontinuirano u porastu.

„Tokom ljetnjih mjeseci ove godine smo gotovo u svim opština na sjeveru imali dvocifrene stope rasta broja turista. A u fokusu mnogih promotivnih aktivnosti NTO je bio sjever Crne Gore, od studijskih posjeta, promotivnih događaja i sajmova na kojima smo predstavljali cjelokupnu turističku ponudu“, naveli su iz NTO.

Kako su naveli, razvoj sjevera Crne Gore doveo bi do smanjenja sezonalnosti, što je neophodno ukoliko se želi pratiti strategiju održivog razvoja turizma, a NTO će svakako nastaviti da ga promoviše kroz svoje promotivne aktivnosti.

BIJELO POLJE

NI BIJELO POLJE NIJE ZAOBIŠAO PROBLEM MIGRACIJA

Odoše, a za njima ne ostade ništa

Novinarke: Milica Šarčević, Nikolina Barać, Teodora Blečić

Prema podacima Monstata iz 2021. godine Bijelo Polje ima najveći negativan saldo (razlika između broja doseljenih i odseljenih s nekog područja u određenom periodu), i iznosi 425 osoba. Prema podacima iz 1991. godine, u gradu je živjelo više od 16 i po hiljada stanovnika, a 2003.godine se ta brojka spustila za skoro hiljadu.

Foto: Opština Bijelo Polje

Opština Bijelo smještena je na sjeveroistoku Crne Gore. Uokvirena sa juga planinom Bjelasicom (2.137 m) a sa sjevera Lisom (1.509 m), površine 924 km² sa 46.051 stanovnika. Ona je po površini četvrta a po broju stanovnika treća u državi, predstavlja saobraćajno, trgovačko i kulturno-obrazovno čvoriste crnogorskog sjevera. Teritorija Bijelog Polja je kotlinsko-planinska oblast sa veoma povoljnim uslovima za razvoj poljoprivrede i turizma./ izvor; <https://www.bijelopolje.co.me/>.

Bijelo Polje nije zaobišao jedan od najvećih problema sa kojima se susreće Crna Gora - unutrašnje migracije. One su najvidljivije u sjevernim djelovima države, iz kojih pretežno mladi odlaze u centralnu ili primorsku regiju, u potrazi za boljim uslovima.

Ratkovićev grad u živopisnoj dolini na obali Lima, pa su „sva polja sa obije strane rijeke, obrasla bijelim travama, kamomiljom i petrovcem“ često zamijenjena betonom u centru, ili mirisom mora, na jugu.

Veličina ovog grada ogleda se u multietničkom skladu njegovih stanovnika i očuvanjem viševijekovne tradicije. Ova sfera je i te kako važan adut grada jer se pomoći nje održava ljudska tolerancija i otvaraju se njihovi vidici ka većim životnim dimenzijama. U dolinama ovog grada žive Crnogorci, Srbi, Bošnjaci i Muslimani. Prema podacima iz 1991. godine, u Bijelom Polju je živjelo preko 16 i po hiljada stanovnika, a 2003. godine se ta brojka spustila za skoro hiljadu.

Inženjer elektrotehnike, Andelko Obradović, koji je odrastao u Bijelom Polju, po završetku studija odlučio je da napusti svoj rodni grad i započne život u Podgorici, za koju smatra da je mnogo perspektivnija. Ovo je bila prelomna odluka u njegovom životu i poslovnom osposobljavanju, ali i mnogih njegovih poznanika, koji su se odlučili na isti korak nakon završenih studija u Glavnom gradu.

„Odnos zarada i životnih standarda koliko toliko su bolji u Podgorici, nego u gradu u kojem ljudi nemaju nikakvih ili imaju minimalna primanja“, rekao je Obradović. Sagovornik je objasnio i da mladi nisu jedini nezadovoljni i jedini koji podižu neki lični bunt, već su razočarani i stariji ljudi koji su čitav život proveli u svom rođnom gradu.

Za razliku od Obradovića, aktuelni ministar prosvjete Miomir Vojinović odlučio je da ostane u Bijelom Polju, iako je imao priliku da ode. Rodjen je i odrastao u Bijelom Polju i sa ponosom kaže da to njegov grad.

Foto: <https://www.bijelopolje.co.me/>

„Nažalost, poslednjih decenija veliki broj momaka i djevojaka napustio je Bijelo Polje u potrazi za boljim mogućnostima i kvalitetnijim životom. Pokušavam da razumijem, jer Bijelo Polje već dugi niz godina ne nudi neku veliku perspektivu. U vrijeme moje mladosti sve je bilo drugačije. Korzo je vrvio od mladalačkog duha, tu smo se upoznavali, zaljubljivali, družili. Radilo je amatersko pozoriste, kino...kao i fudbalski, košarkaski atletski klubovi. Sve je bilo drugačije, a nekako istinski prirodnije i draže. Iako sam imao više prilika da svoj život nastavim negdje daleko, ipak sam ostao pri odluci, bez i najmanje doze kajanja, da ostanem u svom zavičaju. Evo i sada kao trenutni Ministar prosvjete iskoristim svaki slobodan tren da, skupa sa porodicom gradim neko ljepše i bogatije Bijelo Polje.. i zato šaljem poruku bjelopolskoj mladosti da ostane i stvara u svom gradu, jer samo mladost,

Foto: Vlada Crne Gore

Foto: <https://www.bijelopolje.co.me/>

“pamet i ljepota mogu učiniti naš grad boljim mjestom za život svih nas”, poručio je Vojinović.

Bijelo Polje je tipičan primjer problematike iseljavanja mladih, to jeste fenomena koji Crnu Goru stavlja u egzistencijalnu krizu. Tome ide u prilog podatak Monstata iz 2021. godine koji ukazuje na to da Bijelo Polje ima najveći negativan saldo (razlika između broja doseljenih

i odseljenih s nekog područja u određenom periodu), a čiji je iznos 425 osoba.

Ovaj grad na sjevernom dijelu države, zbog svog geografskog položaja, uvijek je bio prometan a kroz njega su prolazili mnogi karavanski putevi koji su povezivali limsku kotelinu sa važnim privrednim i kulturnim centrima.

Novinar Sead Sadiković, rođeni Bjelopoljac, tvrdi da je ključni problem u nama i u tome što smo odlučili da napravimo kuću nasred najvažnijeg svjetskog puta. „Sada kada smo je napravili neko hoće da nam je sruši, ali mi ne damo. U toj borbi se dešava sve ovo što se nama dogodilo. Kod nas je za sve što se zbiva kriv put. Zbog svih tih puteva putujemo po svijetu, napuštamo ovu kuću nasred puta iako mislim da ne bi trebalo“, izjavio je Sadiković.

Ovaj grad poznat je po svojoj dugo i bogatoj kulturnoj istoriji, a predstavlja i kolijevku pismenosti ovih krajeva. U crkvi Svetih apostola Petra i Pavla, zadužbini humskog kneza

Foto: screenshot[©]

Miroslava, napisano je prvo čirilično pismo, Miroslavljevo jevanđelje.

„Eto ga kamen ispred nje, na kamenu slova, prva slova, prvi pisani spomenik južnih Slovena. Vijek 12. Dakle, svako ko je došao i ko je bio nepismen morao je da se zapita šta li one kuke znače. A valjda smo se mi Bjelopoljci, više od drugih pitali šta su one kuke i tako postali pismeni”, rekao je Sadiković.

U bjelopoljskom kraju odavnina je bilo dosta knjigoljubaca, pa zato nije slučajno što su brojni Bjelopoljci u 19.

vijeku tragali za legalnim okvirima koji će pomoći oko otvaranja škola i na taj način pružiti osnove pismenosti djeci i omladini ovog grada. Prva takva škola počela je sa radom 1845. godine u manastirskoj zgradbi.

„Pogledaj danas đe su nam škole, niđe. Nikad više škola i obrazovnih ustanova od onih internet, a nikad manje znanja. Nikada takva hiperprodukcija neznačilica odnosno prosječnih ljudi nije bila, što naravno vodi ka sledećem koraku u potprosječni nivo. Jer koga će naučiti prosječni nastavnici i kako će ga naučiti, nego da odu malo ispod prosjeka. To se u doba 70-ih godina moga djetinjstva i 80-ih godina moje mladosti nije tako viđelo, činilo se da idemo nekim dobrim pravim putem- i išli smo“, izjavio je sagovornik Sead.

Kako je rekao Sadiković, Bijelo Polje je zadnjih decenija prošlog vijeka bilježilo uspjeh na različitim društvenim poljima. Bili su uspješni u sportu, sa dobro razvijenim dramskim amaterizmom, a neki od najznačajnijih južnoslovenskih književnika novog doba rođeni su i odrasli upravo ovdje. Održavale su se različite kulturne i sportske manifestacije, koje su okupljale ljude iz svih krajeva.

Izuzetno dobar fudbalski klub Jedinstvo, uspješni atletičari, košarkaši i rukometari ispisivali su istorijske stranice sporta, dok su na onima o književnosti ostala urezana imena Rista Ratkovića, Čamila Sijarića, Miodraga Bulatovića i Avda Međedovića.

Foto: Knjiga Bjelopoljska gimnazija

Naš sagovornik pamti neko bolje Bijelo Polje, iz perioda kada su gradske ulice bile punе.

„Vjerovatno Bijelo Polje pamtim iz perioda osamdesetih kao grad u kome su tada bile velike evropske Ratkovićeve večeri poezije, koje su poslije pale na dno, iz političkih razloga. Tada su bile velike i okupljale su ljudi, dolazio sam uvijek u Bijelo Polje, početkom septembra. Pamtim ga kao grad đe su crveni autobusi rano u svitanje dovodili treću smjenu radnika iz vunarskog kombinata, a odvodili prvu. Tada bi u šest sati ujutru bila gužva kao u Knez Mihailovo danas, u jedan sat, kad je ljudima pauza za ručak. Bio je to jedan lijepi socijalistički grad sa razvijenom industrijom, koja je zapošljavala od deset do dvanaest hiljada radnika. To je bilo Bijelo Polje sa svim tim šarenilom, mnogo ljudi sa puno nade koju su, ubacivši sjeme zla, na neki način odložili”, dodao je on.

Danas, iste te ulice su gotovo prazne. Od velikih fabrika ostale su zidine i povećan broj nezaposlenih, kao dokaz o tome da su nekada zaista postojale. Prema podacima Zavoda za zapošljavanje u septembru 2022. godine, bilo je 6885 nezaposlenih lica u ovom gradu.

Nažalost, nijesmo uspjeli da dođemo do stava bjelopoljske vlasti o problemu iseljavanja mlađih.

„ Mislimo o partijama a to znači da ne mislimo o drugima i to ima posljedicu ovu kakvu imamo, a naš tridesetogodišnji put, demokratski, šta god to bilo, pokazao je da smo stvorili zavisnost od jedne partije i sistem koji je ona prilagodila sebi i koji evo već godinama ne možemo da demontiramo, jer je suviše otpor jak. Suviše je armature za ovih trideset godina ubačeno u taj sistem piramidalni, đe od gospodara pa sve nadolje povezano. Taj sistem ne možeš da mrdneš, a i one koje smo doveli da ga mrdnu, hoće da ga namjeste da bude podoban njima, malo promijene, zadrže armature. E onda kad narod, koji je desetostruko bolji od svoje političke elite sve to vidi, velika većina odluči da ode” – izjavio je Sadiković o političkoj situaciji u Bijelom Polju.

Sadiković je ipak optimističan kada je u pitanju budućnost ovog grada i vjeruje da će se u godinama koje slijede ljudi iz drugih krajeva doseljavati upravo ovdje. Crna Gora, zbog svih svojih potencijala i ljepota koje su joj date, biće zemlja ka kojoj će se hrliti sa istim onim žarom s kojim mi danas hrlimo ka velikim evropskim zemljama.

“Ja ga i dalje volim naravno, najljepši je meni ovo grad u Crnoj Gori iako me posao tjera da budem u Podgorici, branim se, neću, ne živim tamo, ovdje hoću”, kaže Sadiković.

U takvo Bijelo Polje bi se vratio i Anđelko Obradović, gdje bi dalje unapređivao svoj rad i gradio soju budućnost.

III

ULCINJ

DA LI JE ULCINJ DOVOLJNO ISKORISTIO SVOJE TURISTIČKE POTENCIJALE?

Turistički potencijali koriste se na pogrešan način

Novinari: Andjela Micić, Lukas Janković, Vojin Ćetković

Najjužnija opština u zemlji i jedan od najstarijih gradova na Jadranskom primorju, epitet turističke oaze nosi odvajkada, ali se protekli decenija turizam u Ulcinju više ruinirao, nego li razvijao. Odemo li par godina unazad, srećemo ljude koji kažu da je razlog nedvoljne razvijenosti turizma i iskorišćavanja turističkih potencija u Ulcinju najčešće loša samouprava, manjak sluha za kvalitene i inovativne ideje kao i izostanak podrške na širem, državnom nivou.

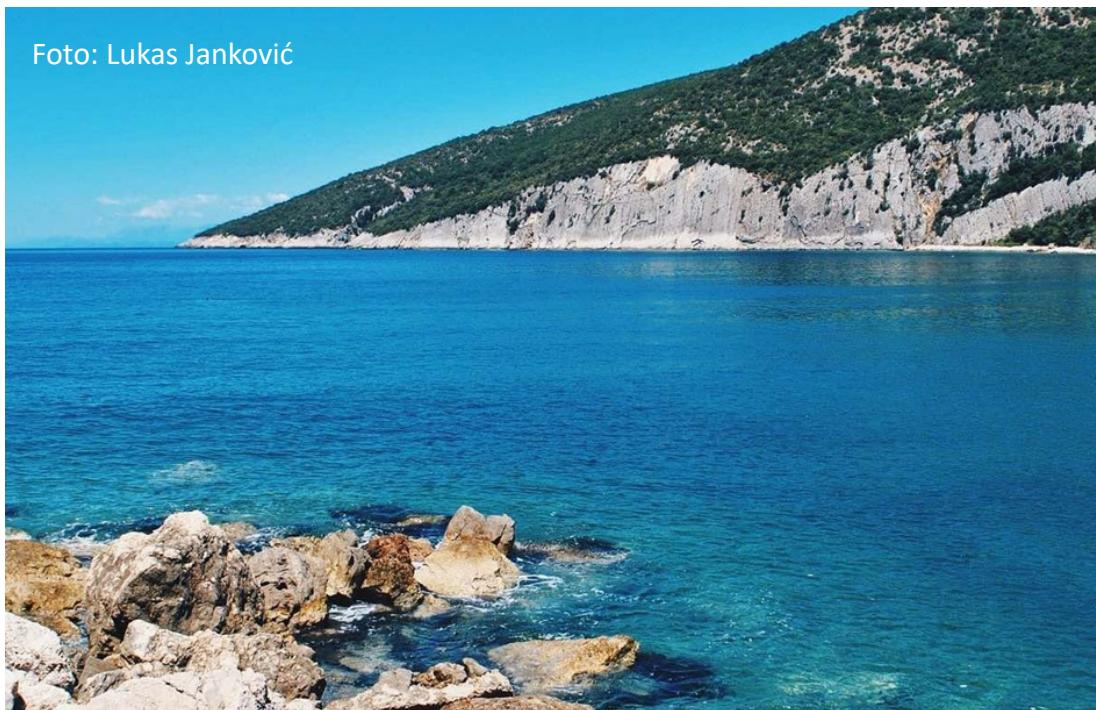

Ulcinj po potencijalima može da bude jedna od vodećih opština kada govorimo o turizmu. Sa svojim resursima Ulcinj ima sve preduslove za razvoj masovog, zdravstvenog i sportskog turizma. Ipak građani koje smo anketirali smatraju da potencijali nijesu dovoljno iskorišćeni.

U anketi je učestvovalo više od 20 anonimnih učesnika/ca, od od 17 do 49 godina. Skoro svi su se složili da je turizam značajna privredna grana za Ulcinj, ali i da se turistički potencijali ne koriste u dovoljnoj mjeri ili se koriste na pogrešan način.

Kao glavne problem Ulicnjani prepoznju zapostavljanje turističkog sektora i lošu administraciju na lokalnom i nacionalnom nivou. Nedostatak parkinga, slabu kontrolu privatnog smještaja, slab kulturni program, buku, gužvu, smeće. Ukazuju da je nivo cijena lokalnih ugostitelja veći od realnog. Ocjenjuje se da je neadekvatna i nedovoljno inkluzivna ponuda lokalnih ugostiteljskih objekata i ukazuje na odsustvo jelovnika za različite preferencije potrošača (vegani, vegetarijanci), nedovoljno iskorišćene kapacitete za razvoj eko turizma, odsustvo ili nedovoljno razvijena ponuda za razvoj elitnog turizma. Kako glavne probleme Ulicnjani prepoznaju i početak pretjerane i natrpane izgradnje, zagađivanje i uništavanje prirodnih resursa.

Foto: Lukas Janković

Dio Ulcinjana/ki smatra da je odgovornost skoro pa podjednaka i da bi aktivnija saradnja svih navedenih subjekata dovela Ulcinju gdje bi i trebao da bude na mapi svjetski poznatih turističkih destinacija. Ulcinj, kako navode, ima možda i najveći prirodni potencijal od svih primorskih gradova u Crnoj Gori, ali zahvaljujući dugo-godišnjoj korupciji na najvišem nivou opštine, grad svake godine samo stagnira. Građani predlažu procesuiranje utvrđenih slučajeva korupcije. Oni smatraju da bi se time stalo na kraj odnosno sami vrh lanca korupcije koji se proteže kroz sve segmente privrede i administracije. Takođe, predlažu i izgradnju parking spratovnica jer ima neiskorišćenog prostora , redovno odnošenje smeća iz kontajnera i kažnjavanje lica koja ostavljaju smeće pored kontajnera, i najvažnije, kako ističu, je asfaltiranje i sankcionisanje iskopanih ulica po gradu i periferiji jer ostavljaju veoma ružnu sliku za turiste.

Foto: Privatna arhiva

Foto: Lukas Janković

Najjužnija opština u zemlji i jedan od najstarijih gradova na Jadranskom primorju, epitet turističke oaze nosi odvajkada, ili se protekli decenija turizam u Ulcinju više ruinirao, nego li razvijao. Odemo li par godina unazad, srećemo ljudе koji kažu da je razlog nedvoljne razvijenosti turizma i iskorisćivanja turističkih potencija u Ulcinju najčešće loša samouprava, manjak sluha za kvalitene i inovativne ideje kao i izostanak podrške na širem, državnom nivou. A ako zakoračimo u vrijeme decenijama daleko, dobijamo priliku da otkrijemo drugačije obrise života, a

onda i turizma u opštini koja je samo teritorijom mala. Sve ostalo, njene prirodne ljepote, kulturna zaostavština i turistički potencijali daleko nadmašuju njene granice. Tome svjedoči i penzioner Hilja Marniković koji je nastanak i procvat turizma doživjeo i nakon toga učestvovao u njemu.

Ranije su ljudi živjeli veoma siromašno, kaže Hilja vraćajući se decenijama u prošlost, objašnjavajući da je tada osnovna djelatnost bila poljoprivreda. A onda se "pojavio" turizam, nova ekonomska mogućnost koju su mnogi Ulcinjani znali da iskoriste.

"Bili smo vrhunski konobari, hotelijeri, kuvari, domaćini prije svega." - kaže naš sagovornik, ističući da je tada u Ulcinju dolazila imućna klijentela, strani turisti koji se nisu libili da gradu, za vrijeme ljetne turističke sezone, ostave pozamašne svote novca.

"Ali smo imali imućnu klijentelu koja nije pitala za cijenu već je došla da potroši svoj novac, tih 10 dana u Ulcinju i Crnu Goru živjeli su kao grofovi, najviše je bilo Njemaca, pa Francuza i nakon tога су поčeli Poljaci, Česi i Srbi. Divna vremena su to bila." – prisjeća se Hilja.

Prema njegovim procjenama, i turizam kakav danas poznajemo u Ulcinju postoji skoro pola vijeka.

"Velika promjena ponude se desila nakon zemljotresa 1979. godine, par godina prije zemljotresa počela je turistička ponuda da se iskazuje, ali je bila mala i prosta. Primjeri toga su vam jedno kupatilo koje bi podjelili više osoba iz 4 ili 5 soba koji djele zajednički sprat ili kuću." – objašnjava Hilja.

A onda prirodna katastrofa mijenja toga, između ostalog, i turističku sliku grada. Otvaraju se hoteli svjetskog kvaliteta, a sa njima se širi i glas o Ulcinju kao vrhunskog ljetovalištu koje može parirati svjetski poznatim destinacijama.

Foto: Lukas Janković

Turistički razvoj još jednom je prekinut ratom.

“Nakon ratova se ponovo pokreće turistički život a njegov procvat dešava se nakon referenduma kada je uložen veliki trud za predstavljanje Ulcinja kao turističkog mjesto. Standard je mnogo veći, to vidimo po otvorenim i zatvorenim bazenima, ljetnjim kuhinjama, luksuznim apartmanima sa novim tehnologijama, spa centrima... U međuvremenu je nastao novi trend, ljudi bježe iz grada, idu ka selu i time je stvorena nova grana turizma - Etno selo koje je sve popularnije.” – kaže naš sagovornik.

Foto:
Privatna
arhiva

Na pitanje da li Ulcinj ima potencija da postane elitno turističko mjesto, sagovornik odgovara potvrđnu, ali kaže da ćemo na to morati da sačekamo.

“Realnost je takva da on to neće postati u skorije vrijeme jer smo stvorili ambijent u kom to ne dozvoljavamo. Ulice su raskopane svaki dan, imamo problem sa smećem i javnim deponijama, nemamo parking mjesta, nemamo infrastruktura i dosta toga. Moramo prvo da sredimo probleme stanovnika ovog grada pa onda otvoriti vrata svijetu.” zaključuje Hilja.

Mensur Pelinković - Rukovodilac je centra za informacioni sistem u opštini Ulcinja čiji se roditelji bave privatnim ugostiteljstvom.

“Po mom mišljenju najveći turistički potencijal Ulcinja jeste to što ima da ponudi sve i svašta i za sve uzraste. Da krenemo od Velike Plaže, 13km pješčane plaže, onda Borova šuna i njene kamene plaže, tu bih izvodio i Uvalu Valdanos sa maslinjakom, a takođe i Adu Bojanu. Svakako bih napomenuo i povoljnu klimu u Ulcinju i sunce koje ovaj grad grijе više od 250 dana godišnje”, kaže Pelinković.

On smatra da su najveće prepreke, sa kojima se Ulcinj susreće na putu ostvarivanja svojih turističkih potencijala putna infrastruktura, nemonitorisan turizam (baza izdavaoca smjestaja, legalni/nelegalni smjestajni kapaciteti, prijava gostiju i kategorizacija objekata), otpad, sama kultura građana.

“Većina ovih stvari jesu posao kako lokalne, tako i državne uprave. Kada bi svi radili svoj posao i kada bi građani malo više poštovali sebe i grad, bilo bi nam za nijansu svake godine mnogo bolje. Vjerujem da će u budućnosti da se radi na tome, a već je polako i počelo. Turizam je za Ulcinj, isto što i za cijelu Crnu Goru, njevići izvor prihoda. Ako ljudi to ne shvate, već nastave ovom dinamikom da samo gledaju u svoju korist, a ne u korist

grada, države i ostalih sugrađana mislim da nam se neće dobro pisati. Dakle, potrebno je sve segmente dovesti u red, kako bi Crna Gora procvjetala i vodila/imala “zdrav” turizam”, istakao je on.

Arta Mućaj - Radnik u NVO sektoru smatra da taj sektor ima izuzetnu vaznu ulogu sa aspekta osnazivanja i ojacanja određenih vjestina. “U Ulcinju postoji određen broj mladih koji imaju potencijal i izrazavaju svoju volju da budu aktivni u zajednici ali ima još mnogo prostora da se vise aktiviraju”, kazala je Mućaj.

Upitana šta treba uraditi da se mlađi iz Ulcinja više zalažu za gradjanski aktivizam, Mućaj je odgovorila da je potrebno da se pokrene što vise inicijativa od mladih prema odgovarajućim institucijama. “Treba da se radi na podizanje svijesti mladih o njihovom znacaju i postanu promotori razvoja društva. Mlađi treba da budu pokretacka snaga u jednom društvu i veoma je vazan njihov pogled na nekim pitanjima u zajednici jer na direktni ili indirektni nacin svako pitanje tice mladih bilo to kratkorocno ili dugorocno pogledano. Za kraj, mlađi trebaju da se sto vise aktiviraju i da se vise uzima u obzir njihova vidjenja”, ocijenila je Mućaj

Edon Čaušić, košarkaški trener i sudija, kaže da je su sportu generalno situacija dobra, uzimajući u obzir da Ulcinj ima klubove u seniorskim takmičenjima koji ostvaruju za-

Foto: Lukas Janković

Foto:
privatna arhiva

vidne rezultate, kao što je prva seniorska tima, u futsal ligi su među tri najbolja tima CG, ženski rukometni klub je među 4 najbolja.

Što se finansijski tiče, trenutno svi klubovi su po dosadašnjim informacijama stabilni i sa dolaskom nove vlasti u Ulcinj se očekuje rekordan budžet za sport.

On smatra da sportski potencijal u Ulcinju postoji, ali da bi bio iskorišćen da je neophodna sportska infrastruktura. "Sport u Ulcinj opstaje zahvaljujući ljudima koji su istinski zaljubljenici i rade bez novčane nadoknade jer im je cilj da taj igrač

uspije u životu. Ali takođe ti zaljubljenici u sport daju svoj maksimum da igrač, iako možda ne bude igrač svjetske klase ili ne uspije u tome, da im trening bude priprema i za druge prepreke u životu", rekao je Čaušić.

On je ocijenio da je neophodno da Ulcinj dobije sportsku dvoranu, da bi sportski potencijal bio iskorišćen.

"Ulcinj je nekad bio centar zimskog sportskog turizma, a sada je zbog neadekvatne infrastrukture i nemarnosti države u posljednih 30 godina, taj sportski centar u Anatoliji. Potrebno je da u strogom gradskom centru izgraditi male sportske terene na otvorenom gdje bi se omladina okupila, a ne da im centar okupljanja bude kafana ili diskoteka", istakao je Čaušić.

On je kazao da je sport za Ulcinjane na visokom mjestu prioriteta. "Ja kao košarkaški trener i zaljubljenik u sport pratim svako sportsko dešavanje u Ulcinju. Primjetio sam da na utakmicama druge košarkaške lige ima publike više nego na duelima prve. Isto je slučaj i u fudbalu gdje na svakom meču ima minimum 500-600 gledalaca", naveo je Čaušić

IV

HERCEG NOVI

PRIVATIZACIJA BOLNICE MELJINE DANAS JE JEDNA OD NAJAKTUELNIJIH TEMA U HERCEG NOVOM

Novljani jedinstveni – traže opstanak Bolnice i njeno hitno uvođenje u sistem javnog zdravstva.

Novinarke: Hristina Šuković, Isidora Kovačević, Aleksandra Despotović

Privatizacija Bolnice Meljine danas je jedna od najaktuelnijih tema i jedan od na-jvećih problema, kako za građane Herceg-Novog, tako i za cijelu Crnu Goru. Građani Gercge Novj jedinstveni. Anketa koju smo uradili pokazala je da građani gotovo 100 procentno podržavaju opstanak Bolnice i njeno hitno uvođenje u sistem javnog zdravstva.

Foto:
Opština Herceg Novi

Bolnica Meljine nalazi se u Herceg- Novom, na obali mora. Sastoji se od devetnaest objekata u kojem su raspoređena brojna odjeljenja. Bolnica ima dugu istoriju , počevši od Austro-ugarske koja je sredinom 19. vijeka započela građenje bolnice, danas poznate po nazivu Vojna Bolnica Meljine. Tokom Drugog svjetskog rata bolnicu su okupirali i koristili Njemci i Italijani sve do oslobođanja 1945. Ustanova je bila jedna od najvećih i najopremljenijih vojnih bolnica u nekadašnjoj Socijalističkoj Fudarativnoj Republici Jugoslaviji. Od 2003. godine Novljani su dobili porodilište posle četiri decenije. Nakon otvaranja ginekološko-akušerskog odjeljenja, Vojna Bolnica Meljine dobila je još veći značaj.

Foto: <https://hercegnovi.me/>

Privatizacija Bolnice Meljine danas je jedna od najaktuelnijih tema i jedan od najvećih problema, kako za građane Herceg-Novog, tako i za cijelu Crnu Goru. Određeni broj građana je jasno dalo do znanja koji je njihov stav, a od nadležnih organa se očekuje povratna reakcija i rješavanje aktuelnog problema.

Građani Herceg-Novog su 6.novembra zajedno sa predstavnicima zakonodavne i izvršne vlasti, održali protest i blokirali granični prelaz Debeli brijeg povodom zatvaranja Bolnice Meljine. Na protestu je prisustvovalo više hiljada građana.

Drugi protest desio se 25.11. Isti cilj okupio je Novljane, međutim, ni ovog puta se stanje nije promijenilo. Uz građane su ponovo bili predsjednik Opštine Herceg-Novi, Stevan Katić i potpredsjednici Opštine. Osim njih, okupljanju je prisustvovala direktorica Bolnice Olivera Elez. Zajedno su uputili poruke nezadovoljstva i nade da će Bolnica ipak opstati.

Zakonom o državnoj pomoći jasno je određeno i raspoređeno kome država pomaže, a među prioritetima nije Bolnica Meljine. Shodno tome, država bi finansiranjem prekršila zakon, a nereagovanjem izazvala nezadovoljstvo Novljana.

Sprovođenjem ankete u kojoj je učestvovalo petnaest građana Herceg-Novog, dobijene su značajne informacije koje govore o mišljenju i stavu kojeg Novaljani imaju o mogućem zatvaranju ustanove.

Zaključak građana Herceg-Novog jeste da bi bez Bolnice život bio otežan. Na pitanje šta bi za njih značilo moguće zatvaranje, odgovori su bili vezani za „nesigurnost i nemogućnost liječenja“ u svom gradu.

U bolnici trenutno radi 155 ljudi, te je za njih opstanak Bolnice od posebnog značaja. Njeno zatvaranje bi takođe označilo gubitak radnog mesta i finansijskih sredstava velikog broja ljudi.

Kako su kazali iz Ministarstva zdravlja, Vlada Crne Gore formirala je Radnu grupu koja se intenzivno bavi svim izazovima koje je privatizacija bolnice Meljine dovela u trenutni položaj.

Njihov interes i cilj je povratak bolnice Meljine u državno vlasništvo. Od tog cilja, navode iz Ministarstva, neće odustati.

Bolnica Meljine

Питања

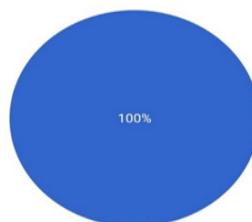
Одговори

15

Подешавања

Da li ste čuli za moguće zatvaranje Bolnice Meljine?

15 одговора

DA
NE

Foto: Agencija MINA

Iz NVO sektora navode da je slučaj bolnice u Meljinama samo jedna u nizu kontroverznih prodaja mračnog perioda crnogorske privatizacije. Takođe ističu da šteta koju je država pretrpjela zbog ove privatizacije nije utvrđena.

Bolnica u Meljinama je značajna za ovo društvo i treba je vratiti u vlasništvo države, na način da šteta po javni interes bude najmanja moguća, kazali su iz NVO sektora.

„Ovo je kompleksan slučaj i nadležni organi izvršne vlasti su dužni da preduzmu sve mjeru da zaštite ne samo interes zaposlenih, već i ukupan javni interes u mjeri mogućeg“, navodi Ines Mrdović iz Akcije za socijalnu pravdu.

Pitanje Bolnice Meljine ostaje nerazjašnjen problem od velikog značaja. Neminovalno je da se u što skorijem roku mora pronaći rješenje.

V
TUZI
POLOŽAJ MLADIH U TUZIMA

Aktivni ili isključeni iz procesa donošenja odluka?

Novinari: Tijana Radulovic, Mensur Padović, Mustafa Pepić

Mladi u Tuzima jako malo su uključeni u proces donošenje odluka, jer je sistem obrazovanja i dalje zatvoren prema mogućnostima koje neformalan vid obrazovanja daje djeci i mladima, smatraju u civilnom sektorу. U Opštini Tuzi, gdje se trenutno spровodi Lokalni akcioni plan za 2020-2021. godinu, zadovoljni su realizacojom aktivnosti koje su propisane tim dokumentom, i ističu značaj otvaranja Omladinskog centra koji će podržati mlade u tranziciju ka autonomiji.

Opština Tuzi nalazi se u jugoistočnom dijelu Crne Gore. Sjedište opštine je gradsko naselje Tuzi. Prema popisu iz 2011. godine na teritoriji opštine živjela su 11.422 stanovnika. Do 1. septembra 2018. godine Tuzi su bile gradska opština u okviru Podgorice. Od septembra 2018. Tuzi su samostalna opština sa posebnim pozivnim brojem i registarskim oznakama za motorna vozila. Površina opštine je 236 km².

Lokalna samouprava smatra da su mladi u Tuzima aktivni, uključeni i motivisani članovi društva, dok u civilnom sektoru tvrde da je ta grupacija jako malo uključena u proces donošenja odluka.

Položaj mladih u Tuzima, njihovi interesi i potrebe, pitanja su koja na lokalnom nivou tretira Lokalni akcioni plan za mlade. Taj dokument, koji sadrži mјere i aktivnosti omladinske politike, lokalne samouprave dužne su da donose za period od najviše dvije godine.

U Opštini Tuzi, gdje se trenutno sporovodi Lokalni akcioni plan za 2020-2021. godinu, zadovoljni su realizacijom aktivnosti koje su propisane tim dokumentom, i ističu značaj otvaranja Omladinskog centra koji će podržati mlade u tranziciji ka autonomiji. U civilnom sektoru saglasni su da je Lokalni akcioni plan korak naprijed u unaprijeđenju prava mladih, ali i upozoravaju da upravo mladi treba da budu realizatori plana.

Omladinski klub u decembru

Iz Ministarstva sporta i mladih su pojasnili da su ranije usvojenim lokalnim akcionim planom za mlade u opštini Tuzi obuhvaćene oblasti poput podrške zapošljavanju i preduzetništvu, obrazovanja (sa fokusom na neformalno obrazovanje), aktivizma, učešća, volonterizma, zdravlja, kao i uspostavljanja okvira za implementaciju omladinske politike na lokalnom nivou.

Oni su rekli da su u konstantnoj komunikaciji sa predstavnicima Opštine Tuzi, u smislu planiranja projekata koje će proširiti mogućnosti za mlade.

Foto: Mustafa Pepić

“S tim u vezi, započeti su radovi na otvaranju Omladinskog servisa Tuzi, koji će biti na atraktivnoj i prometnoj lokaciji u samom centru grada. Ovo će biti mjesto u kojem će se omladina iz Tuzi okupljati i kroz neformalne i formalne aktivnosti jačati omladinsku politiku u lokalnoj zajednici”, kazali su iz Ministarstva.

Iz Ministarstva su rekli da će putem javnog poziva angažovati jednu mladu osobu koja će administrirati radom servisa i poručili da je završetak radova i početak funkcionsanja 12. omladinskog servisa u Crnoj Gori predviđen za decembar tekuće godine.

Opština: Mladi u velikoj mjeri učestvuju u donošenju odluka

Iz Opštine Tuzi su rekli da su veoma zadovoljni realizacijom Lokalnog akcionog plana za mlade, dodajući da, kao jedan od dobrih rezultata su stipendije, njihov broj se znatno povećao za razliku od prethodnih godina.

Sekretarka opštine Marina Ujkaj kazala je da su dobitnici stipendija su na početku dobijali po 50 eura, dok sada dobijaju po 100 eura.

“Tu je i omladinski centar koji je u fazi otvaranja i koji će pružati podršku mladima za tranziciju ka autonomiji. Razne radionice i predavanja su održana na temu vršnjačkog i onlajn nasilja. S obzirom na to da mladi sa našeg područja još nemaju Evropsku omladinsku karticu, u budućnosti planiramo da uradimo nešto povodom toga”, rekla je Ujkaj.

Ona je navela da, za razliku od prethodnih godina, mladi iz opštine Tuzi u velikoj mjeri učestvuju u donošenju odluka.

“Mladi su aktivni građani, uključeni, motivisani, proaktivni i oni koji učestvuju u procesima donošenja odluka, razvoja zajednice, u kreiranju politika u njihovom sprovođenju. Opština Tuzi je organizovala razne sajmove na kojima su mladi učestvovali”, saopštila je Ujkaj.

Ona je rekla da će u Opštini nastojati da organizuju što više obuka mladih na kojima će se oni uključiti u proces planiranja i sprovođenja lokalnih politika.

Kako je istakla, glavni cilj Opštine Tuzi jeste stvaranje uslova za ostvarivanje interesa i potreba mladih.

“Za sada smo zadovoljni našim napretkom, ali nove ideje i planovi se javljaju svakodnevno, tako da ćemo učiniti sve što je u našoj mogućnosti da zadovoljimo potrebe i interes mladih”, rekla je Ujkaj.

Dečević: Radimo za mlaade a ne uključujemo ih u proces

Iz nevladine organizacije (NVO) “Djeca Crne Gore” rekli su da je lokalni akcioni plan za mlaade u Opštini Tuzi prvi lokalni akcioni plan koji je realizovan u toj opštini i da, samim tim, predstavlja korak naprijed u unaprijeđenju prava mladih.

Direktorica te NVO Sabra Dečević ukazala je da u budućnosti treba puno više uključiti mlaade u proces pripreme samog plana, i kasnije kreirati prostor za praćenje njegove realizacije.

“Ono što želim istaći jeste da mlađi treba da budu realizatori plana a Opština, druge institucije i NVO sektor treba da prate i facilitiraju kako proces tako i potrebe mladih”, kazala je Dečević.

Ona je saopštila da, iako je plan nešto što u sebi sadrži određene ciljeve i aktivnosti kao i plan budžetiranja tih aktivnosti, nakon usvojenog plana zainteresovane strane nijesu uključene

Foto: Mustafa Pepić

u proces praćenja pa svaka strana radi aktivnosti koje inače realizuje, a u izvještajima se ne navodi ko je šta i kada uradio.

“Tako da nije dovoljno samo donijeti plan, već je najbitniji dio sprovesti aktivnosti plana i pratiti samo realizaciju i učiti od istog”, rekla je Dečević.

Kako je navela, situacija u dvije poslednje godine sa koronavirusom nije išla u prilog realizaciji plana za mlade i nije dovoljno jasno što se uspijelo realizovati niti na čemu treba raditi do kraja godine.

“Dok god radimo za mlade, a same mlade ne uključujemo u proces, onda je to znak da smo još na početnim stepenicama Hartove ljestvice participacije mладих”, istakla je Dečević.

Ona smatra da su mlati u Tuzima jako malo uključeni u proces donošenje odluka, jer je sistem obrazovanja i dalje zatvoren prema mogućnostima koje neformalan vid obrazovanja daje djeci i mladima.

Kako je rekla, iako se ponekad u školama realizuju neke aktivnosti, one nijesu dugoročne već su inicirane od neke NVO ili pojedinih profesora i nastavnika, pa samim tim nijesu održive.

Kad se aktivnosti realizuju u školama, učenici ponekad nijesu toliko ni motivisani za učešće jer, prema njenim riječima, nemaju uvijek podršku nastavnog osoblja, jer se smatra da je van-nastavna edukacija gubljenje vremena i da se mlati trebaju više fokusirati na učenje sadržaja koje samo škola servira.

“Kao organizacije smo u srednjoj školi osnovali omladinski klub koji evo dvije godine ne radi zbog situacije sa koronavirusom, a i zbog toga što je prostor u školi neuslovan za funkcionisanje omladinskog kluba”, rekla je Dečević.

Prema njenoj ocjeni, o poboljšanju stanja i položaja mlatih u Tuzima još ne može govoriti.

“To je proces u koji morate stalno ulagati, a vidno je da ulaganja baš i nije bilo. Iako smo realizivali i realizujemo projekte za mlade, i dalje ne postoji infrastruktura koja će mlatima pružiti mogućnost da se bave sobom i da rade na sebi”, smatra Dečević.